Verzonden: dinsdag 20 november 2018

Onderwerp: Raadsvergadering 21 november: Blauwe Golven

20 november 2018

Geachte Leden van de gemeenteraad Arnhem,

Zoals toegezegd, mail ik u vier stukken ten behoeve van het ronde tafelgesprek en de aansluitende raadsvergadering over Blauwe Golven op woensdag 21 november aanstaande.
Het betreft:

1) Een alternatieve raming waarbij de posten vermeld in 'Bijlage 2: Financiële uitwerking van de opties voor de locatie Blauwe Golven' behorend bij het rapport van Buro Poelmans Reesink landschapsarchitectuur van 26 september 2018, zijn herberekend op basis van kengetallen en aangevraagde offertes;
2) Een rapport van firma Reinasan over de methoden en de resultaten van het schoonmaken van Blauwe Golven. Tijdens de bijeenkomst zullen de resultaten fysiek te zien zijn;
3) Een document 'Behoud en aanpassing van Blauwe Golven in de Creatieve Corridor niet duurder dan sloop en in het belang van een veelzijdige stad';
4) Een document 'Ons standpunt inzake het rapport Creatieve Corridor'.

Wij hopen op een vruchtbaar ronde tafelgesprek aanstaande woensdag!

Met vriendelijke groeten,

Peter Nijenhuis, Werkgroep Behoud Blauwe Golven Arnhem
Piet van Dijk, Vereniging Stadsschoon Arnhem
Gerard van den Berg en Johanna Jacobs, Werkgroep Monumentale Kunst van Bond Heemschut

Alternatieve Raming op basis van kengetallen met betrekking tot optie A (sloop Blauwe Golven / aanleg Creatieve Corridor) en optie B (behoud Blauwe Golven met vergroening aan de randen)

Onjuiste argumenten voor sloop Blauwe Golven

Allereerst: ten onrechte gaat de kostenraming van Buro Poelmans Reesink ervan uit dat Blauwe Golven in zijn geheel herbestraat moet worden met nieuwe betonklinkers. Daarop zijn de getallen gebaseerd die in Bijlage 2 (Financiële uitwerking) van de raadsbrief van 23 oktober 2018 aan de gemeenteraad van Arnhem werden gepresenteerd.
Onze mening is dat vervanging van de betonklinkers niet nodig is: al eerder is deze mening, onderbouwd met de uitkomsten van een onderzoek door een gespecialiseerd bedrijf, aan de gemeente Arnhem kenbaar gemaakt (zie Bijlage 1 van dit stuk).
Dit betekent dat uitsluitend reparatiewerkzaamheden verricht dienen te worden aan de delen die nu verzakt zijn. Dit bedraagt 1/5 deel van het totale oppervlak van Blauwe Golven (25.000 m2) = 5.000 m2.
Ten tweede volhardt de kostenraming van Buro Poelmans Reesink in de mening dat Blauwe Golven hittestress veroorzaakt en daarom gesloopt moet worden. Ook deze misvatting is al eerder afdoende weerlegd op grond van de hittekaart waarop te zien is dat niet Blauwe Golven maar het stationsgebied en de Arnhemse binnenstad deze hittestress veroorzaakt (zie Bijlage 2 van dit stuk).

Kengetallen

De kengetallen gebaseerd op vervanging van de betonklinkers, de sloop van Blauwe Golven en de bestrating zijn enerzijds gebaseerd op offertes aangevraagd bij gespecialiseerde bedrijven – v.d. Bosch Beton bv in Almelo en Sierbestrating Lambert van Venrooij in Wijchen - en anderzijds op een second opinion ingewonnen bij een bureau voor landschapsarchitectuur en een ingenieursbureau van een gemeente van gelijke omvang als Arnhem.

1) Het opruimwerk van Blauwe Golven en ervan uitgaande dat de aannemer de stenen om niet afvoert en in eigendom krijgt, bedraagt 72.000 m2 a € 10,-- = € 720.000,--
2) De aanleg van de infrastructuur voor 26.500 m2 a € 200,-- bedraagt € 5.300.000,--
3) Herstel van de fontein € 600.000,--
4) Er gaan 44 betonklinkers (105 x 211 x 80 mm met een deklaag in kleur van 15 mm) in 1 m2. De witte klinkers kosten € 33,22 m2 en de blauwe € 65,78 m2. Uitgaande van 25.000 m2 kosten de nieuwe klinkers voor Blauwe Golven € 1.237.500,-- (v.d. Bosch Beton bv)
5) Het straatwerk van Blauwe Golven komt op circa € 42 m2 x 25.000 m2 = € 1.050.000,-- Hierbij komen de uitzetkosten á € 15.000,-- In totaal wordt het dan € 1.065.000,-- (Lambert van Venrooij)
6) In totaal kost herbestrating met nieuwe betonklinkers van Blauwe Golven uitgaande van 25.000 m2 € 8.922.500,-- (inclusief opruimwerk, infrastructuur en herstel fontein).

Indien Blauwe Golven blijft gehandhaafd en voor 1/5 dient te worden vervangen dan komt dit bedrag uit op 5000 m2 nieuwe betontegels en bestrating (2500 m2 x € 33,22 (witte betonklinkers) en 2500 m2 x € 65,78 m2 (blauwe betonklinkers) € 247.500,--. Bestratingskosten 5000 m2 x € 42,-- = € 210.000,-- + uitzetkosten van € 15.000,-- = € 225.000,--

In totaal kost het **alleen** herbestraten van 1/5 gedeelte van Blauwe Golven met nieuwe betonklinkers € 472.500,-- (exclusief opruimwerk, infrastructuur en herstel fontein).

Opmerkingen bureau voor landschapsarchitectuur
Wordt er een afweging voor optie A of B op kosten of op principiële gronden gemaakt? Dat is het belangrijkste uitgangspunt.
Kan de gemeente Arnhem wat betreft Creatieve Corridor haar beloften wel waar maken? Er wordt veel beloofd maar is het wel maakbaar? Gaat Creatieve Corridor functioneren zoals het bedacht is? Zijn stellige mening is: er kan nooit sprake zijn van één samenhangend park of groenaanleg: door de wegen en bruggen op die locatie zal Creatieve Corridor gerealiseerd kunnen worden als “plukjes groen”. Bovendien wordt dat groen nog ‘opgeknipt’ door de aanleg van weggetjes daarin.

Opmerkingen ingenieursbureau
De kengetallen voor de aanleg van groen kennen drie categorieën: basis, middel en hoge kwaliteit. Deze kengetallen zijn vastgesteld aan de hand van inschrijvingen door aannemers op grote groenprojecten.

De aanleg van een parkeerdek is veel omvattender dan in het rapport van Buro Poelmans Reesink wordt geschetst. Sowieso is het kengetal per m2 parkeerdek hoger dan voorgesteld: namelijk: € 2.500,-- exclusief op- en afritten. Door de ligging onder een viaduct moet er een uitgebreide infrastructuur van lange op- en afritten worden aangelegd die veel plaats zullen innemen. Bovendien zal het parkeerdek ’s avonds als een ‘unheimische’ plek worden ervaren. Daarnaast ontstaat met de aanleg van Creatieve Corridor een ingewikkelde beheerconstructie en onderhoudsstructuur: wie is verantwoordelijk voor wat. Je hebt met Creatieve Corridor met verschillende partijen te maken. Veel gemeenten proberen dit soort constructies zoals Creatieve Corridor te vermijden. Wie zijn de verschillende partijen: 1) parkeerbeheer voor het parkeerdek; 2) de eigenaren van Casa, de paviljoens en urban sports; 3) de gemeente en provincie voor de wegen en de viaducten; 3) groenbeheer en 4) waterbeheer (vijver en overstort). Deze complexiteit ontbreekt bij handhaving van Blauwe Golven.

De vijver: deze dient gerealiseerd te worden door afgraving tot het niveau van het riool. Een extra complicatie is de aanwezigheid van de kademuur waardoor overstort niet weg kan lopen. Overstort kan enkel onder de grond in de vorm van buizen worden gerealiseerd. Hiervoor zijn nodig:
Een gewapend beton pijp rond 800 mm. € 150,-- per strekkende meter.
Uitstroombak € 5.500,--
Doorvoer damwand € 6.500 / 7.000,--
Tijdelijke werkput € 5.500,--.

Omdat Creatieve Corridor op een historische locatie (voormalige haven) wordt aangelegd, treedt het Verdrag van Malta in werking: er zal gelegenheid geboden moeten worden uitgebreid archeologisch onderzoek te laten verrichten. Ook hieraan zijn kosten verbonden.

Een post onvoorzien is altijd 10% van de investeringskosten.
De kosten voor projecttoezicht bedragen 8% van de investeringskosten.

Wanneer er sprake is van een project van 10 à 11 miljoen euro moet er Europees aanbesteed worden.

Er is ook een constructie 'Design and Construct' waarbij het hele project binnen een vastgesteld bedrag door een partij anders dan de gemeente wordt uitgevoerd. De kaders waarbinnen het project gerealiseerd moeten worden, dienen zeer zorgvuldig gespecificeerd te zijn zodat er geen ondeugdelijk of ongewenst eindresultaat wordt afgeleverd. Dit vergt een heel goede voorbereiding door de gemeente.

Investeringsraming op basis van kengetallen exclusief 21% BTW, 10% post onvoorzien en 8% projecttoezicht

Optie A 1

	oppvl. m2	kengetal in euro's	bedrag
Opruimwerk	72.000 *	10,--	720.000,--
Infrastructuur	25.700 *	200,--	5.140.000,--
Parkeren	6.600 *	150,--	990.000,--
Parkeerdek	1.500 *	2.500,--	3.750.000,--
Groen	30.200 *	55,--	1.661.000,--
Water	1.400 *	40,--	56.000,--
Urban sports	2 stuks *	100.000,--	200.000,--

Totaal: € 12.517.000,--

Optie A 2

	oppvl. m2	kengetal in euro's	bedrag

Opruimwerk	72.000	*	10,--	720.000,--
Infrastructuur	25.700	*	200,--	5.140.000,--
Parkeren	6.600	*	150,--	990.000,--
Parkeerdek	1.875	*	2.500,--	4.687.500,--
Groen	30.200	*	55,--	1.661.000,--
Water	1.400	*	40,--	56.000,--
Urban sports	2 stuks	*	100.000,--	200.000,--

Totaal: € 13.454.500,--

Optie B 1: Blauwe Golven volledige herbestrating met nieuwe klinkers en vergroening

NB: voor de overzichtelijkheid is voor de bestrating per m2 het kengetal van € 92,10 aangehouden (gebaseerd op € 1.237.500,-- nieuwe blauw/witte straatklinkers + € 1.065.000,-- nieuw straatwerk/uitzetkosten gedeeld door 25.000 m2 = € 92,10) (zie onder Kengetallen 4 + 5).

	oppvl. m2		kengetal in euro's	bedrag
Opruimwerk	72.000	*	10,--	720.000,--
Infrastructuur	26.500	*	200,--	5.300.000,--
Fontein	1 stuks	*	600.000,--	600.000,--
Herbestrating	25.000	*	92,10	2.302.500,--
Groen	19.700	*	55,--	1.083.500,--
Watermaatregelen	1	*	1.300.000,--	1.300.000,--
Urban sports	2 stuks	*	100.000,--	200.000,--

Totaal: € 11.506.000,--

Optie B: Behoud Blauwe Golven met vergroening

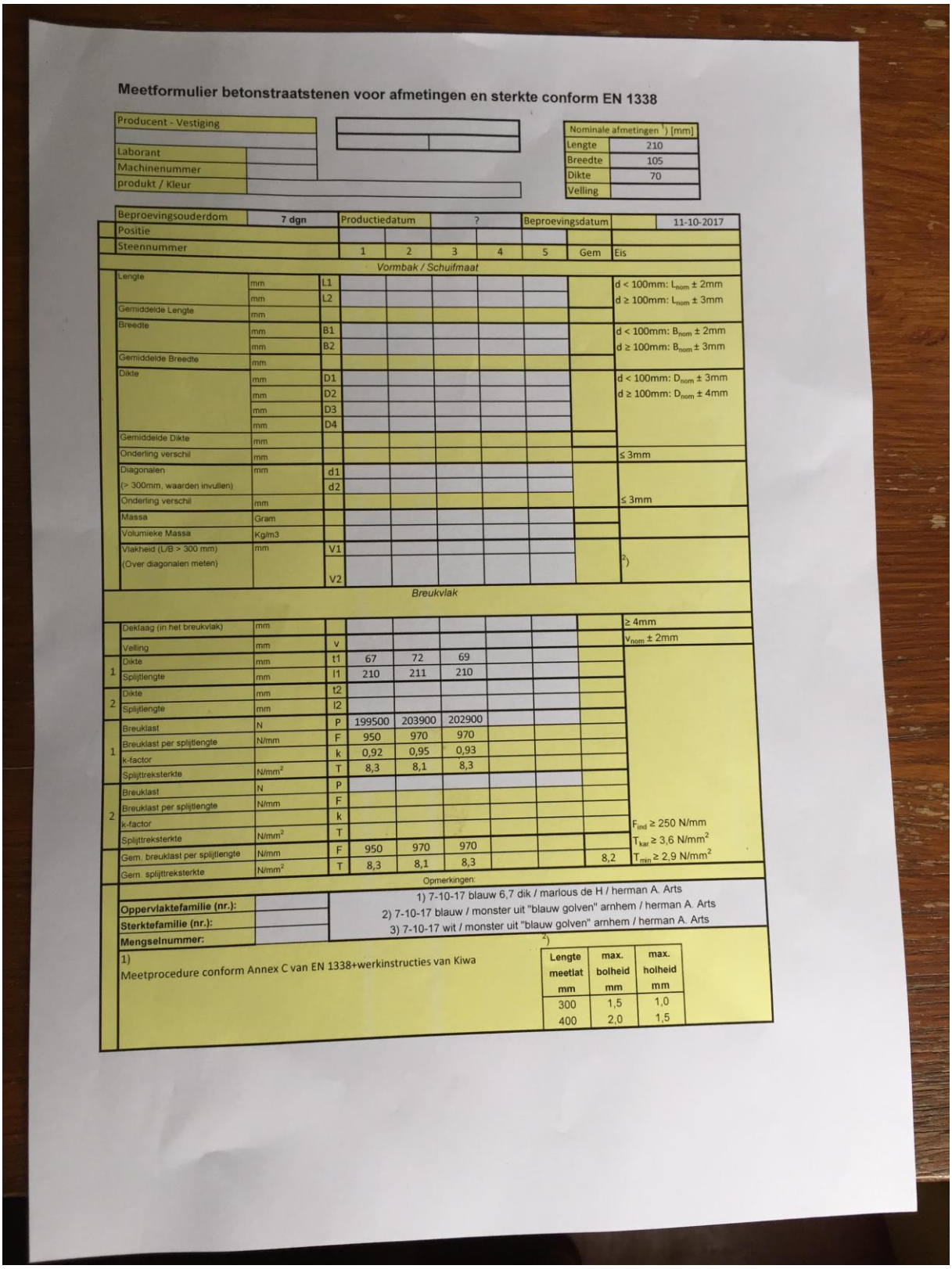
	oppvl. m2	kengetal in euro's	bedrag
Opruimwerk	--	--	--
Infrastructuur	--	--	--
Fontein	1 stuks *	600.000,--	600.000,--
Reparatiewerkzaamheden	5.000 *	92,10	460.500,--
Groen	19.700 *	55,--	1.083.500,--
Watermaatregelen	1 *	1.300.000,--	1.300.000,--
Urban sports	2 stuks *	100.000,--	200.000,--

Totaal: € 3.644.000,--

Bijlage 1: Onderzoek huidige toestand betonklinkers Blauwe Golven
Op verzoek van betrokken partijen zijn een witte en twee blauwe betonstenen afkomstig van Blauwe Golven onderzocht door een expert. Op 11 oktober 2017 werden in de het betonlaboratorium in Tiel testen 'Beproevingsouderdom' uitgevoerd. In genoemd betonlaboratorium worden monsters beoordeeld op de heden ten dage vereiste KOMOkeur. De betontegels moesten voor het onderzoek doormidden worden gebroken. De uitkomst van de testen was dat de splijttreksterkte van de aangeleverde monsterstenen minimaal twee keer sterker is dan de gestelde eis voor deze toepassing: 8,3, 8,1 en 8,3 in het tekstrapport dus een gemiddelde waarde van ruim 8,2 N/mm2; de minimale splijttreksterkte is > 2,9 N/mm2 en de aanbevolen splijttreksterkte > 3,6 N/mm2. De uitslagen van het testrapport vindt u op onderstaande afbeelding evenals doorsneden van de witte en blauwe betonstenen waarop duidelijk de nog dik aanwezige kleurlaag te zien is: > 4 mm in het breukvlak en circa 2 mm bij de velling (afschuining aan de zijkant). De betonspecialist heeft aangegeven dat de betontegels na een grondige schoonmaakbeurt vrijwel hun oorspronkelijke kleur terugkrijgen en nog zeker honderd jaar meegaan.

Meetformulier betonstraatstenen voor afmetingen en sterkte conform EN 1338

Producent - Vestiging	
Laborant	
Machinenummer	
produkt / Kleur	

Nominale afmetingen [1] [mm]	
Lengte	210
Breedte	105
Dikte	70
Velling	

Beproevingsouderdom	7 dgn	Productiedatum	?		Beproevingsdatum		11-10-2017		
Positie									
Steennummer			1	2	3	4	5	Gem	Eis
Vormbak / Schuifmaat									
Lengte	mm	L1							d < 100mm: L_{nom} ± 2mm d ≥ 100mm: L_{nom} ± 3mm
	mm	L2							
Gemiddelde Lengte	mm								
Breedte	mm	B1							d < 100mm: B_{nom} ± 2mm d ≥ 100mm: B_{nom} ± 3mm
	mm	B2							
Gemiddelde Breedte	mm								
Dikte	mm	D1							d < 100mm: D_{nom} ± 3mm d ≥ 100mm: D_{nom} ± 4mm
	mm	D2							
	mm	D3							
	mm	D4							
Gemiddelde Dikte	mm								
Onderling verschil	mm								≤ 3mm
Diagonalen	mm	d1							
(> 300mm, waarden invullen)		d2							
Onderling verschil	mm								≤ 3mm
Massa	Gram								
Volumieke Massa	Kg/m3								
Vlakheid (L/B > 300 mm)	mm	V1							[2]
(Over diagonalen meten)		V2							
Breukvlak									
Deklaag (in het breukvlak)	mm								≥ 4mm
Velling	mm	v							v_{nom} ± 2mm
1 Dikte	mm	t1	67	72	69				
1 Splijtlengte	mm	l1	210	211	210				
2 Dikte	mm	t2							
2 Splijtlengte	mm	l2							
1 Breuklast	N	P	199500	203900	202900				
1 Breuklast per splijtlengte	N/mm	F	950	970	970				
1 k-factor		k	0,92	0,95	0,93				
1 Splijttreksterkte	N/mm²	T	8,3	8,1	8,3				
2 Breuklast	N	P							
2 Breuklast per splijtlengte	N/mm	F							
2 k-factor		k							
2 Splijttreksterkte	N/mm²	T							F_{ind} ≥ 250 N/mm
Gem. breuklast per splijtlengte	N/mm	F	950	970	970				T_{kar} ≥ 3,6 N/mm²
Gem. splijttreksterkte	N/mm²	T	8,3	8,1	8,3			8,2	T_{min} ≥ 2,9 N/mm²

Opmerkingen:

Oppervlaktefamilie (nr.):	
Sterktefamilie (nr.):	
Mengselnummer:	

1) 7-10-17 blauw 6,7 dik / marlous de H / herman A. Arts
2) 7-10-17 blauw / monster uit "blauw golven" arnhem / herman A. Arts
3) 7-10-17 wit / monster uit "blauw golven" arnhem / herman A. Arts

1)
Meetprocedure conform Annex C van EN 1338+werkinstructies van Kiwa

[2]

Lengte meetlat mm	max. bolheid mm	max. holheid mm
300	1,5	1,0
400	2,0	1,5

Conclusie: de betonstenen waarin Blauwe Golven zijn uitgevoerd hebben een twee maal hogere splijttreksterkte dan voor de hedendaagse KOMOkeur vereist is; bovendien tonen dwarsdoorsneden van de betonstenen aan dat de kleurlaag ruim voldoende dik aanwezig is. De betonexpert geeft aan dat een goede schoonmaakbeurt de kleuren herstellen en dat de betonstenen van Blauwe Golven nog minstens honderd jaar mee kunnen.

Bijlage 2: Blauwe Golven géén hitteschild

De Blauwe Golven zijn gerealiseerd met blauwe en witte betonstenen. Zoals bekend kaatsen lichte kleuren licht en warmte terug terwijl donkere deze absorberen. Het gegolfde oppervlak zorgt bij reflectie en afgifte van de straling voor verstrooiing onder verschillende hoeken. Aantoonbaar aan de hand van een actuele hittekaart van de stad Arnhem blijkt dat het gebied van de Blauwe Golven tot de minst warmte reflecterende gebieden behoort in de bebouwde kom van de gemeente Arnhem. De nu niet meer in werking gestelde fontein zou bij functioneren niet alleen voor extra ver- en afkoeling zorgen maar ook voor het reduceren van fijnstof veroorzaakt door het vele verkeer dat over dit verkeersplein rijdt.

Conclusie: Blauwe Golven vormen géén hitteschild. Het enorme oppervlak van de gezamenlijke asfaltwegen van het verkeerscircuit maakt dat over de breedte van de Blauwe Golven van 120 m er circa 65 m asfalt is te zien. De asfaltwegen die warmte vasthouden kunnen door een lichtkleurige coating aanzien minderen in warmte-absorptie en -afgifte. Dit effect wordt versterkt indien de fontein weer functioneert. Afdoende bewijs aan de hand van (uitsnedes van de) hittekaart en stadskaarten van het gebied: zie:
http://behoudblauwegolvenarnhem.blogspot.nl/2017/03/blauwe-golven-geen-hitteschild.html.

15 november 2018

Peter Nijenhuis, Werkgroep Behoud Blauwe Golven Arnhem
Piet van Dijk, Vereniging Stadsschoon Arnhem
Gerard van den Berg en Johanna Jacobs, Werkgroep Monumentale Kunst van Bond Heemschut

Rapport: bevindingen - advies

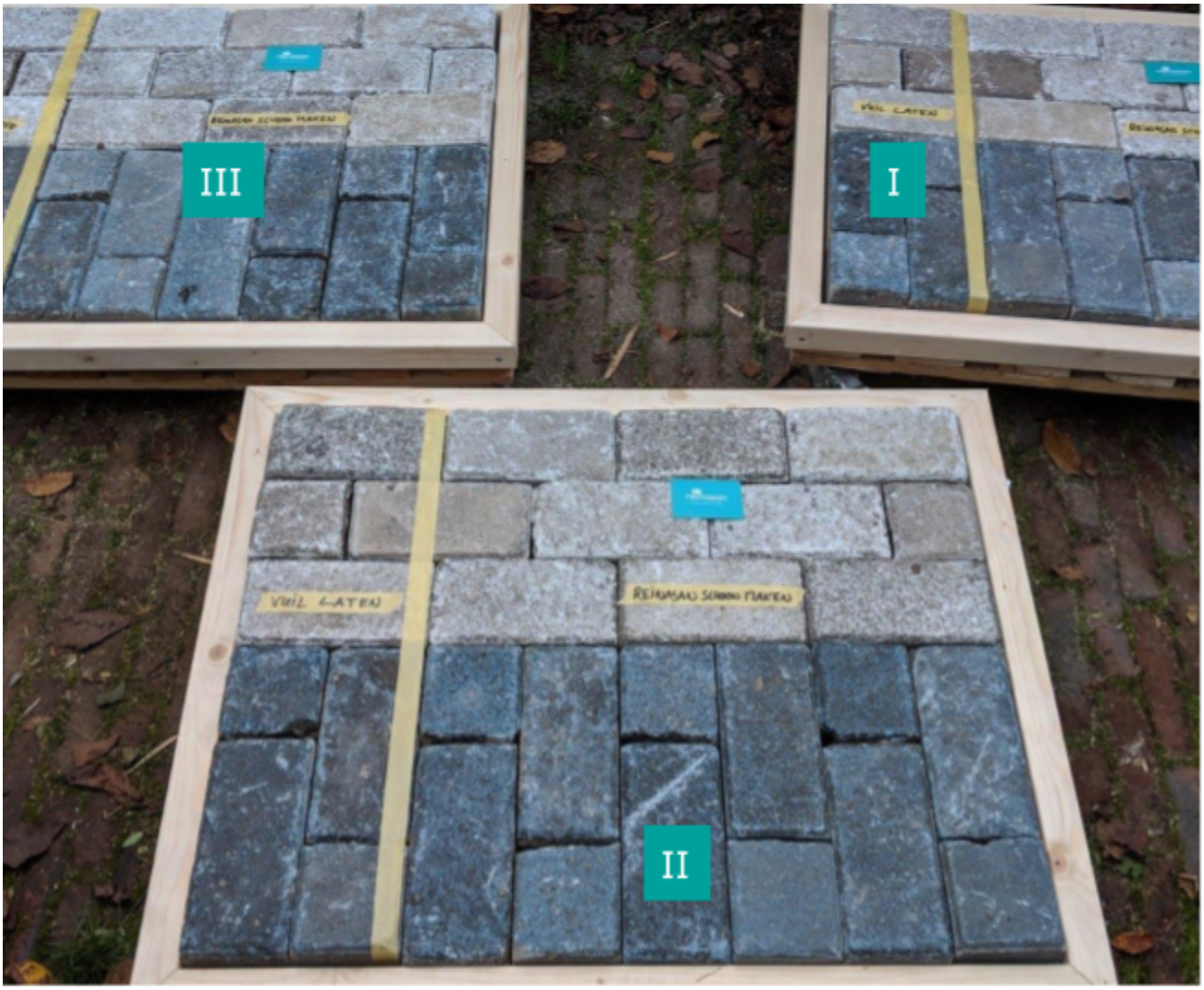
Datum / Locatie	01-11-2018	Posterholt
Organisatie / Adviseur:	Reinasan	Roel de Kanter Carl Schoonenberg
Opdrachtgever / Contactpersoon:	Vereniging Stadsschoon Arnhem	Pieter van Dijk
Adres / Object:	De Blauwe Golven Arnhem	Bestaande bestrating
Contactgegevens:	Moersbergenlaan 16, 6825 AN Arnhem	
Object / Positie:	bestaand klinkervloeren wit - blauw	3 voorbeeld bakken
Doel:	Advies reiniging betonklinkers, 3 methoden	beoordeling resultaat
Email:	Pieter van Dijk / Voorzitter Ver. Stadsschoon Roel de Kanter / Reinasan	pvandijkarnhem@upcmail.nl roel@reinasan.nl

Advies voorstel:
Bestaande klinkerbestrating / fontein van de Blauwe Golven te diep reinigen en te beschermen.

DIEPTEREINIGING + PROTECTIE = DUURZAAM SCHONER

Foto 1:
Overzichtsfoto van 3 voorbeeld bakken.

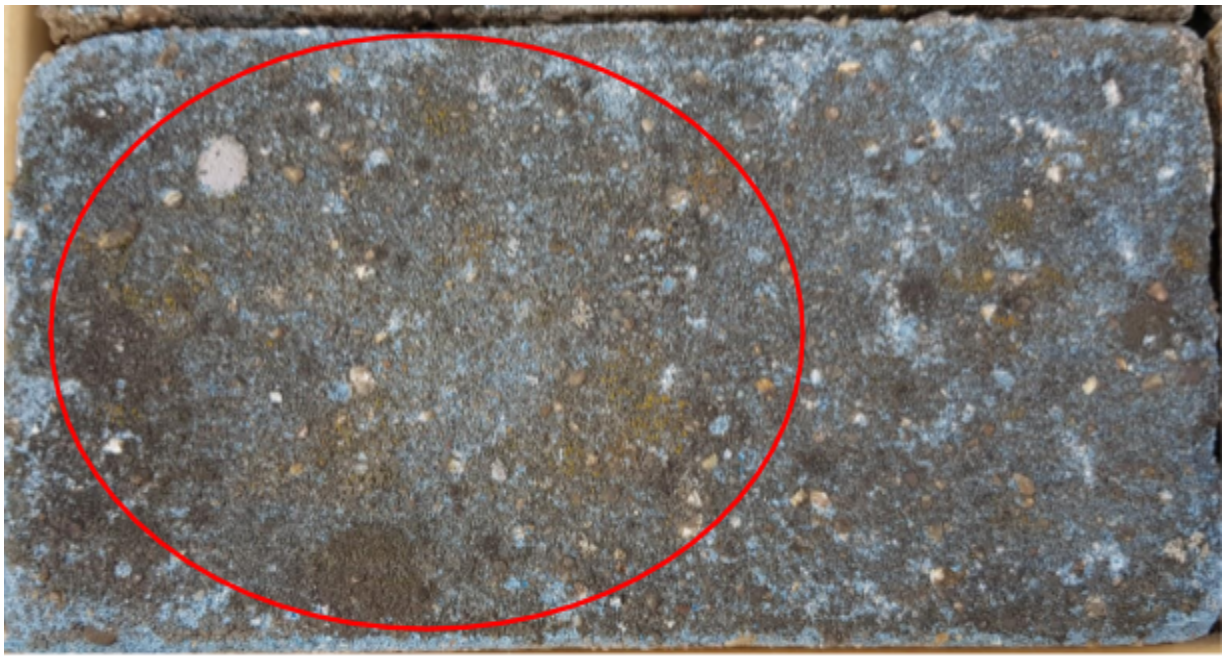

Inspectie overzichtsfoto (1): Voorbeeldbakken met betonklinkers Blauwe Golven onbehandelde staat

- Zware organische vervuiling, olie, kauwgom, algen, fijnstof.

DIEPTEREINIGING + PROTECTIE = DUURZAAM SCHONER

Foto 2-3: Detail opname verontreinigingen.

Inspectie detail foto blauwe klinkers vooraf (2):

- Algen, mossen, fijnstof zware organische vervuiling.

Inspectie detail foto witte klinkers vooraf (3):

- Algen, mossen, fijnstof zware organische vervuiling.

Foto 4: Detail opname pigment-kleurstof toplaag diepte.

Inspectie detail foto pigment kleurstof diepte (4):

- +/- 2 tot 2,5 mm

Foto 5: Detail opname van vervuilingen op oppervlak en in de poriën.

Inspectie detail foto vervuiling (5):

- korstmossen, algen, schimmel, fijnstof verzameling van organische vervuilingen.

Foto: 6
Methode I: Traditionele reinigingsmethode:

- Machinaal borstelen en met hoge druk 100 bar koud water afspuiten.

Inspectie detail foto:

- Links: Onbehandelde huidige staat klinkers.
- Rechts: Methode I - Traditionele reinigingsmethode
  - machinaal geborsteld
  - afgespoten met 100 Bar hoge druk koud water
- NB: Olie in steen getrokken
- NB: Na hogedrukreiniging zijn er een aantal stenen die nog duidelijk zichtbare organische vervuilingen hebben in de poriën.

Foto: 7
Methode I - Detailfoto blauwe betonklinker

Machinaal geborsteld en reiniging met hoge druk 100 bar koud water.

Resultaat na borstelen en dieptereiniging met 100 bar hoge druk koud water.
De poriën zijn bij enkele stenen niet volledig schoon. (7)

Foto: 8
Methode I - Detailfoto witte betonklinker

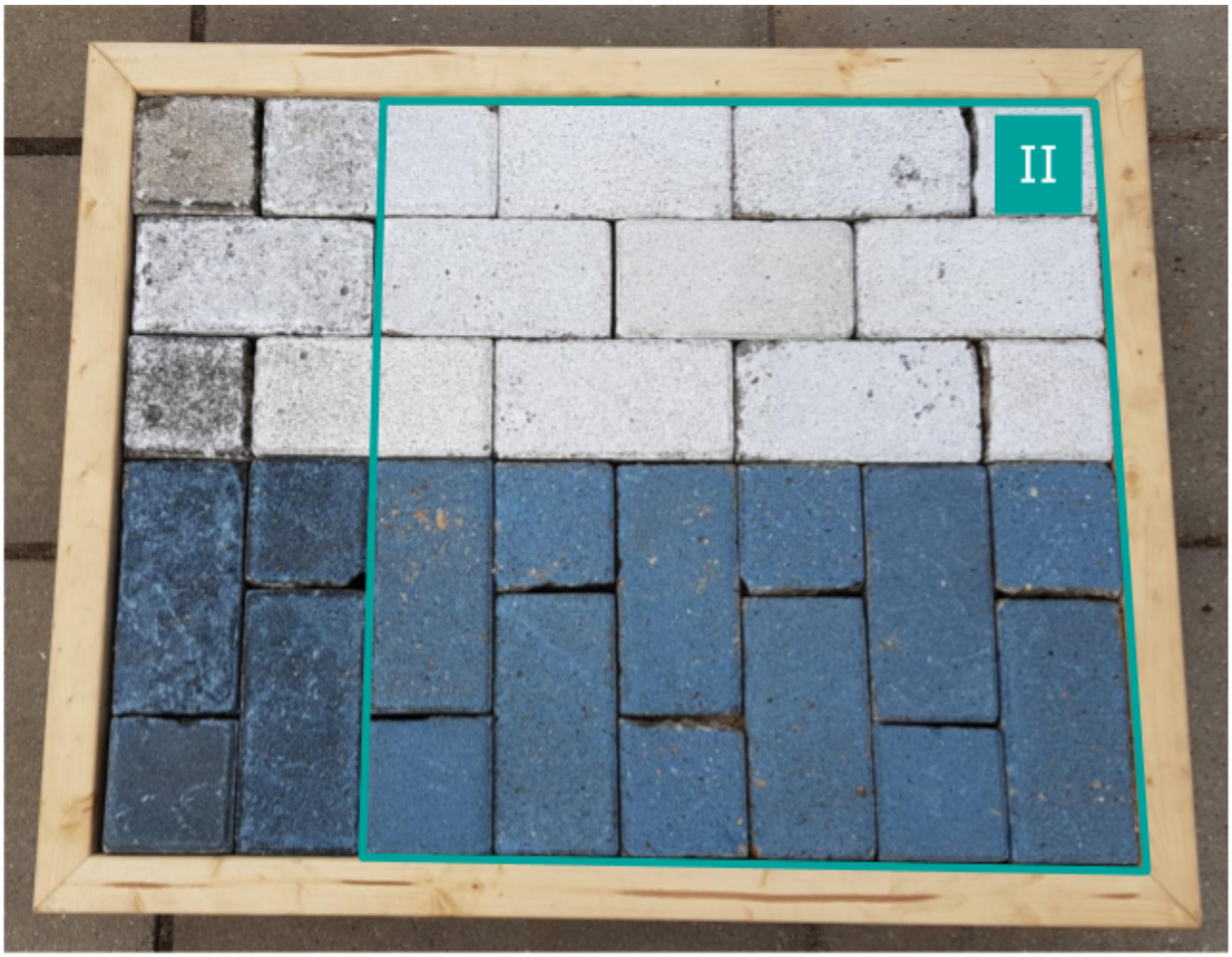
Machinaal geborsteld en reiniging met hoge druk 100 bar koud water.

Resultaat na machinaal borstelen en dieptereiniging met 100 bar hoge druk koud water.
De poriën zijn bij enkele stenen niet volledig schoon. (8)

Foto: 9
Methode II: Reinasan Dieptereiniging

Zand scrub met DCS / machinaal borstelen hoge druk reinigen met 60 bar met koud water, na behandeling met DCS voor verder dieptereiniging (langzaam)

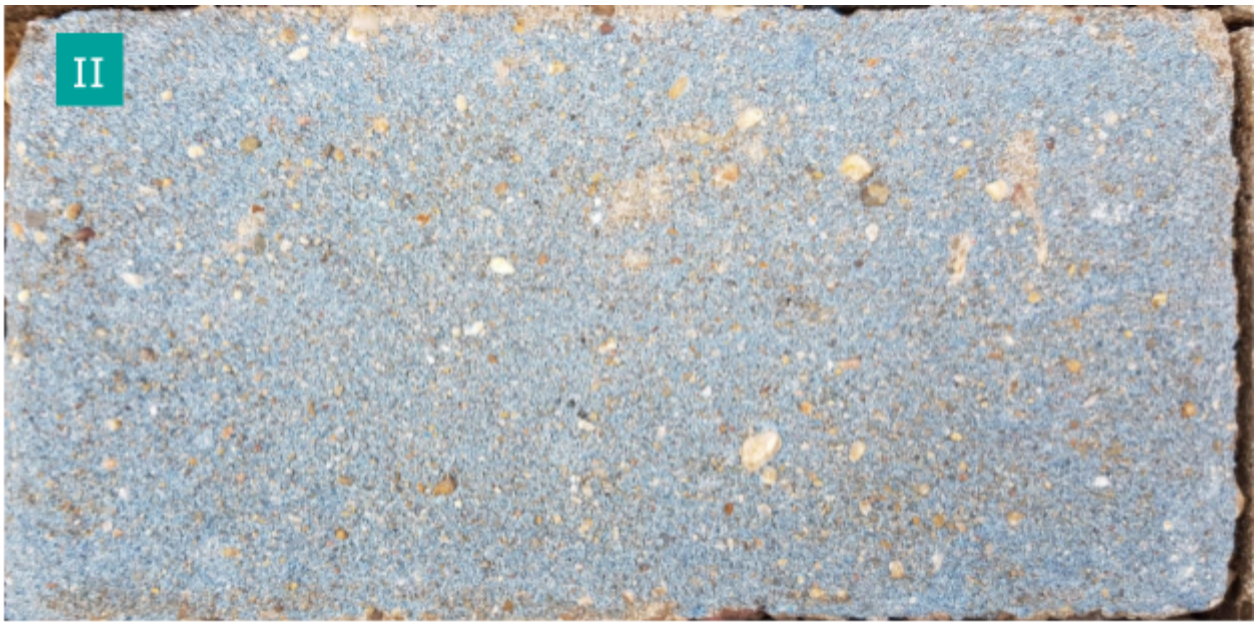
Inspectie detail foto:

- Links: Onbehandelde huidige staat klinkers.
- Rechts: Methode II - Reinasan Dieptereiniging
  - zand scrub met DCS en machinaal borstelen
  - afgespoten met 60 Bar koud water
  - nabehandeling met DCS voor verdere dieptereiniging. (9)

DIEPTEREINIGING

Foto: 10
Methode II - Detailfoto blauwe betonklinker

Detail opname na zand scrub met DCS + machinaal borstelen, hoge druk reinigen met 60 bar met koud water en na behandeling met DCS voor verder dieptereiniging.

Resultaat na zand scrub met DCS en machinaal borstelen en afspuiten met 60 Bar koud water, nabehandeling met DCS voor verdere dieptereiniging. (10)

Foto: 11
Methode II - Detailfoto witte betonklinker

Detail opname na zand scrub met DCS + machinaal borstelen, hoge druk reinigen met 60 bar met koud water en na behandeling met DCS voor verder dieptereiniging.

Resultaat na zand scrub met DCS en machinaal borstelen gereinigd met 60 Bar koud water, na behandeling met DCS voor verdere dieptereiniging. (11)

Foto: 12
Methode III: Reinasan Duurzaam Schoner; dieptereiniging + Protectie

Inspectie detail foto:

- Links: Onbehandelde huidige staat klinkers.
- Rechts: Methode III - Reinasan Dieptereiniging + Protectie
  - zand scrub met DCS en machinaal borstelen
  - afgespoten met 60 Bar koud water
  - bescherming met PSS voor duurzaam schone klinkers met luchtzuiverende functie. (12)

DIEPTEREINIGING + PROTECTIE = DUURZAAM SCHONER

Foto: 13
Methode III - detailfoto blauwe betonklinker

Zand scrub met DCS + machinaal borstelen, hoge druk afgespoten met 60 bar met koud water; bescherming met PSS protectie voor duurzaam schone klinkers met luchtzuiverende functie.

Resultaat na zand scrub met DCS en machinaal borstelen, afgespoten met 60 Bar koud water en bescherming met PSS protectie voor een duurzaam schone klinker met luchtzuiverende functie. NB: foto is enigzins overbelicht om reinheid tot in de poriën duidelijk zichtbaar te maken; hierdoor komt de blauwe kleur echter minder helder uit dan deze in werkelijkheid is. (13)

Foto: 14
Methode III - detailfoto witte betonklinker

Zand scrub met DCS + machinaal borstelen, hoge druk afgespoten met 60 bar met koud water; bescherming met PSS protectie voor duurzaam schone klinkers met luchtzuiverende functie.

Resultaat na zand scrub met DCS en machinaal borstelen, afgespoten met 60 Bar koud water en bescherming met PSS protectie voor een duurzaam schone klinker met luchtzuiverende functie. (14)

Samenvatting test Reinasan.

Drie verschillende methodes voor reiniging van bestaande betonklinkers Blauwe Golven Arnhem

- **Methode I**: Traditionele reiniging
  - machinaal borstelen
  - afspuiten met hogedrukreiniger 100 bar koud water.
  - NB: de poriën van de stenen worden soms niet geheel schoon en oppervlak is gevoeliger (door de reiniging met hogere druk) na reiniging voor vuil opbouw.

- **Methode II**: Reinasan Dieptereiniging
  - Zand scrub met toegevoegde DCS vloeistof en machinaal borstelen
  - Afspuiten met beperkte hoge druk 60 bar
  - Nabehandeling met DCS voor nawerkende dieptereiniging.

- **Methode III**: Reinasan Duurzaam Schoon (Dieptereiniging + Protectie)
  - Zand scrub met toegevoegde DCS vloeistof en machinaal borstelen
  - Afspuiten met beperkte hoge druk 60 bar afspuiten
  - Bescherming met PSS protectie voor duurzaam schone klinkers met luchtzuiverende functie.

Algemene opmerkingen:

- De luchtzuiverende functie van Reinasan PSS zorgt er voor dat het behandelde oppervlak (de betonklinkers) actief schadelijke stoffen in de lucht zoals NO_x en VOC op natuurlijk wijze afbreken. Op deze wijze dragen de Blauwe Golven dus actief bij aan schonere lucht in Arnhem.
- Kauwgom-verwijdering dient apart te worden uitgevoerd met speciale Reinasan kauwgom verwijderaar.
- Voor de 3 testbakken zijn diverse types Blauwe Golven klinkers gebruikt, vooral veel van de oudste klinkers, aangezien deze het ernstigst vervuild en aangetast zijn.
- Hier en daar zijn beschadigingen in de klinkers te zien oa. vanwege de leeftijd en de huidige wegwerkzaamheden bij de Blauwe Golven. Op een groot oppervlak zoals de Blauwe Golven zullen deze beschadigingen echter optisch vrijwel in het niet vallen.

Ons standpunt inzake het rapport Creatieve Corridor

Werkgroep Behoud Blauwe Golven Arnhem
Werkgroep Monumentale Kunst van Erfgoedvereniging Bond Heemschut
Vereniging Stadsschoon Arnhem

Binnenkort beslist de Arnhemse gemeenteraad over het lot van Peter Struyckens omgevingskunstwerk Blauwe Golven. Dat doet de gemeenteraad mede op grond van een herschreven rapport van Buro Poelmans Reesink (d.d. 26-09-2018). Daarin worden twee alternatieven geschetst voor de Creatieve Corridor: **optie A** (sloop Blauwe Golven) of **optie B** (behoud en aanpassing Blauwe Golven).

Wat ons betreft bevestigt het rapport wat wij gezamenlijk al eerder betoogden: behoud van Blauwe Golven is zonder noemenswaardige obstakels te verenigen met ALLE wensen van beleidsmakers, binnenstadbewoners en ondernemers.

We zijn verheugd dat optie B nu is toegevoegd. Het rapport laat volgens ons echter een reeks van zaken buiten beschouwing, is verwarrend als het om getallen gaat en schetst op onterechte gronden een gunstiger beeld van optie A dan van optie B.

Onze bezwaren kort samengevat

1. In het rapport komen **sentimentele, cultuurhistorische, esthetische en architectonische aspecten** van Blauwe Golven niet aan bod. Dat past niet bij een stad die zich blijkens het laatste collegeakkoord wil laten gelden als de 'culturele hoofdstad van het Oosten' (Collegeakkoord blz. 12).
2. Wat betreft de **waterberging** maakt het rapport een kapitale fout. De wens om wateropvang te realiseren op het hoogste punt van het terrein is volstrekt onlogisch en kan alleen gerealiseerd worden na forse en dure ingrepen. Er is dan ook geen sprake van een 'natuurlijke vijver' (blz. 22).
3. De mogelijkheid om de **fontein** te herstellen (de infrastructuur is nog aanwezig), maar zuiniger te laten werken, blijft buiten beschouwing.
4. In optie A krijgt het Roermondsplein een éénzijdige en overladen bestemming als **evenemententerrein**. Het rapport gaat voorbij aan de gevolgen hiervan voor de kwaliteit van de openbare ruimte en aan het feit dat er van het park, dat de burger in eerdere versies van de sloopplannen werd voorgespiegeld, geen of amper plaats is.
5. Het rapport schetst een ongunstig beeld van optie B als het gaat om de **verbindingen** met andere delen van de binnenstad en de ontwikkeling van een paviljoen op het uitkijkpunt, zonder dat daar argumenten voor zijn.
6. Het **beeldmateriaal is suggestief**: vriendelijke 'groene' plaatjes zonder aanduiding van de locatie versus auto's, straten en viaductpijlers.
7. Het aantal genoemde **parkeerplaatsen in optie B** is niet alleen onjuist (310 in plaats van 230) maar gaat ook voorbij aan andere mogelijkheden dan belijning (blz. 18), bijvoorbeeld laadpalen voor elektrisch rijden.
8. De tabel die aan het einde van het rapport een **vergelijkend overzicht** geeft (blz. 43), is niet doorzichtig en herhaalt onberedeneerde en onjuiste aannames.

Voor het maken van een afgewogen keuze dient de informatie compleet en correct voor de gemeenteraad te zijn, lees daarom hierna ook onze onderbouwing.

Wij betreuren het, dat bij het herschrijven van onderhavig rapport ontwerper Peter Struycken niet is geraadpleegd. Was hij actiever betrokken geweest, dan zou hij op tijd zaken hebben kunnen corrigeren. Wij hopen derhalve dat het rapport alsnog op de door ons genoemde punten wordt bijgesteld.

Arnhem, 9 oktober 2018

Peter Nijenhuis, namens **Werkgroep Behoud Blauwe Golven Arnhem**
Johanna Jacobs, namens **Werkgroep Monumentale Kunst van Erfgoedvereniging Bond Heemschut**
Edwin Kemers, namens **Vereniging Stadsschoon Arnhem**

Toelichting op onze bezwaren

1 Sentimentele, cultuurhistorische, esthetische en architectonische aspecten

a. In het rapport wordt Blauwe Golven zonder nadere toelichting of nuancering omschreven als kunstwerk (met name blz. 12). Het zou beter zijn om Blauwe Golven een omgevingskunstwerk te noemen, hoewel ook die term voorbijgaat aan de praktische gebruikswaarde van Blauwe Golven. Een omschrijving van Blauwe Golven als 'parkeerterrein met een kunstzinnige en landschappelijke invulling' – want zo is Blauwe Golven door Peter Struycken oorspronkelijk ontworpen - zou het meeste recht doen aan de aard ervan. Dat die omschrijving een beetje ambtelijk en omslachtig is, spreekt voor zich.
b. Het rapport van Buro Poelmans Reesink gaat niet in op de betekenis van Blauwe Golven als herkenningspunt of 'landmark' voor bezoekers aan Arnhem en de sentimentele waarde ervan, zeker ook, zo is ons gebleken, voor bewoners en voormalige bewoners van de aangrenzende Du Soleilflat.
c. De kunsthistorische waarde van Blauwe Golven zoals geschetst in de waardebepaling van Jonneke Jobse blijft in het rapport buiten beschouwing. Kunstenaar en ontwerper Peter Struycken neemt in zijn vakgebied een vooraanstaande en internationaal erkende plaats in. Zijn werk is een schakel in de ontwikkeling van de twintigste-eeuwse moderne kunst, die in Nederland begint met figuren als Piet Mondriaan, Theo van Doesburg en Gerrit Rietveld. Niet minder belangrijk zijn Struyckens activiteiten als docent in het licht van de zogenaamde Arnhemse School. Dat ook naar dat laatste niet wordt verwezen lijkt ons een omissie. Blauwe Golven wordt niet voor niets het icoon van Arnhem genoemd!
d. Het rapport van Buro Poelmans Reesink vraagt aandacht op voor de relatie tussen het Roermondsplein en de grote structuren in de stad, zoals de singels, de route oost-west door het centrum en de Rijn (blz. 18). Andere grote structuren, of simpeler gezegd aspecten van de stad als een geheel, komen in het rapport echter niet aan bod. Geen aandacht besteedt het rapport aan Blauwe Golven als visuele tegenhanger van het door Ben van Berkel ontworpen station, waar de golf als vorm een minstens zo bepalende rol speelt.
e. Aandacht is er in het rapport evenmin voor de wijze waarop Blauwe Golven een extra visueel accent geeft aan het terrein van de binnenstad, dat vanaf Sonsbeek glooiend afloopt richting de Rijn.
f. Een omissie is in onze ogen eveneens dat in het rapport voorbij wordt gegaan aan de betekenis van Blauwe Golven als een uitgesproken en contrasterend gebaar tegenover de retrospectieve en naar kleinschaligheid neigende nieuwbouw op en aan de zuidelijke rand van het Kerkplein en langs het Kleine Oord.

2 Waterberging

Het rapport spreekt van kansen voor de aanleg van een extra berging voor het overtollige water van de singels en de binnenstad (blz. 16 en 22). Dat zou na de sloop van Blauwe Golven moeten gebeuren in het voor publiek af te sluiten centrale deel van het Roermondsplein, op de plek waar nu de buiten werking gestelde fontein ligt.

Wat ons betreft maakt men wat dit aangaat een behoorlijke denkfout. De aangeduide plek, waar nu de fontein ligt, is het **hoogste punt** van het terrein. Aangezien water niet omhoog stroomt, maar omlaag, zal de vijver of waterberging nooit kunnen fungeren als opvang van het overtollige regenwater van de singels en de binnenstad zoals in het rapport wordt gesteld tenzij er aanzienlijke kunstgrepen worden toegepast.

De vijver zal op z'n minst zeer diep, tot onder rioolniveau, moeten worden uitgegraven en in verband met de omringende wegen moeten worden versterkt met een muur. Niet ondenkbaar is dat bij de aanleg van een dergelijke vijver of waterberging zich problemen zullen voordoen vergelijkbaar met die van de wadi in Presikhaaf (Zoomstraat/Amerstraat), die het grootste deel van het jaar of een volledig drooggevallen bodem heeft of er is een vieze drab te zien. Door de aflopende wanden hoopt het zwerfvuil zich op onderin.

Het rapport stelt ook ten onrechte dat er in optie B geen mogelijkheden zijn voor uitbreiding van de wateropvang. Die zijn er wel degelijk. Het laagste punt van het terrein ligt immers bij de Boterdijk, ten westen van de afrit van de brug. Als er dan toch een waterberging moet worden gegraven, dan is dat, ook als men kiest voor optie B, de aangewezen plek. Deze waterberging kan dan in samenhang en samenwerking met Waterschap Rijn en IJssel ontwikkeld worden met Groene kade (blz. 22).

3 Fontein

In de discussie rond Blauwe Golven kwam meer dan eens naar voren dat veel Arnhemmers belang hechten aan het weer in werking stellen van de fontein. Het rapport van Buro Poelmans Reesink wijst op de mogelijke extra kosten hiervan (blz. 43), maar gaat niet in op de mogelijkheid om de fontein zuiniger te laten werken. In plaats van het grote aantal stralen van vroeger, zouden minder stralen kunnen volstaan en er zou ook voor een andere zuinige oplossing kunnen worden gekozen. Inmiddels zijn de technische mogelijkheden hiervoor legio. Bovendien kan gekozen worden voor een circulair watersysteem. Ontwerper Peter Struycken heeft al eerder kenbaar gemaakt voorstander te zijn van een dergelijke aanpak.

4 Gevolgen van de inrichting van het Roermondsplein tot evenemententerrein

In het kader van optie A, de sloop van Blauwe Golven, schildert het rapport van Poelmans Reesink een veelheid aan functies en voorzieningen. Aan de oostzijde zou plaats moeten komen voor een in het talud verzonken parkeerplaats die kan dienen als evenemententerrein en mogelijk een tweede parkeerdek daarboven. Langs de Oude Kraan voorziet het rapport onder de brug in een of meer paviljoens, een hoogwaardige skatebaan en sportfaciliteiten en paden voor wandelaars en fietsers.

Daarachter, meer naar het zuiden, omcirkelt het verkeer de al besproken, voor voetgangers afgesloten centrale waterberging. Niet ver daarvan, op de plek van de uitkijkpost in de zuidwesthoek van het Roermondsplein, zou dan ook nog plaats moeten zijn voor een paviljoen. Dat alles omdat het Roermondsplein een plek moet worden van 'reuring en dynamiek in een al energieke omgeving' (blz. 16).

Volgens ons betekent dit dat het Roermondsplein bij de keuze voor optie A (sloop van Blauwe Golven):

a. Aan de oostzijde en langs de Oude Kraan een nogal eenzijdige bestemming krijgt als evenemententerrein.
b. Zulke evenemententerreinen zijn er in Arnhem wel meer: het Gele Rijdersplein, de Stadsblokken, de Markt etc. (zie ook blz. 41 in het rapport). Het Roermondsplein krijgt echter nog iets extra's: een uitgebreide parkeerfunctie aan de oostzijde.
c. Het niet ondenkbaar is dat de parkeer- en geluidsproblemen zich bij een keuze voor optie A verplaatsen of uitbreiden van de noordzijde naar de oostzijde.
d. Dat, gezien al deze geplande functies en het feit dat het centrale deel met de waterberging wordt afgesloten, van een park waarvan in eerder plannen sprake was, nauwelijks meer sprake kan zijn. Voor een park is in optie A bovendien amper plaats doordat beplanting onder de afritten onmogelijk of buitengewoon moeilijk is (zie ook blz. 16 van het rapport). Zie wat dit betreft ook punt 7 c hieronder.

Volgens ons is het Roermondsplein bij de keuze voor optie B niet minder te gebruiken als evenemententerrein en als een plaats voor ontspanning en sport dan in optie A. Het programma is bij de keuze voor optie B echter niet zo eenzijdig en minder overladen. Blauwe Golven blijft behouden en het Roermondsplein behoudt daardoor zijn artistieke betekenis en waarde. Als die verdwijnen door sloop zijn er bovendien gevolgen – onder andere oorlogspuin in de ondergrond dat gesaneerd moet worden - waarop het rapport van Poelmans Reesink niet ingaat. Daar komt nog het volgende bij:

a. Het Roermondsplein is door het ontwerp van Peter Struycken een open, lichte, overzichtelijke en samenhangende ruimte. Het heldere, ogenschijnlijk simpele ontwerp, waardoor de golven lijken te bewegen voor wie er langs beweegt, zorgt voor visuele eenheid. Het verbindt wat qua aard (verkeersfuncties) en schaal niet zomaar bij elkaar past en elkaar zonder verbindende schakel visueel tegenwerkt en tenietdoet: de brug met zijn mastodontische proporties enerzijds en het stedelijke decor en de mens anderzijds. Waar het rapport van Poelmans Reesink aan voorbij gaat is, dat als Struyckens ontwerp verdwijnt en wordt vervangen door de hier geschetste veelheid aan functies en voorzieningen, het Roermondsplein een onoverzichtelijk en visueel versnipperd gebied zal worden. De eenheid, de lichte openheid en de nu aanwezige zichtlijnen zullen verdwijnen, met name door het verdwijnen van de mogelijkheid van doorkijk onder de pilaren.
b. Het rapport van Poelmans Reesink negeert het feit dat de veelheid aan geplande functies in optie A gevolgen zal hebben voor de druk op de binnenstad, de rust van de omwonenden en de niet onproblematische ordehandhaving in het gebied.

c. Het rapport negeert eveneens de blijvende aanwezigheid van de Mandelabrug en de permanente verkeersstroom. Verkeerslawaai en vervuiling zijn, met of zonder sloop van Blauwe Golven, feiten waar je niet omheen kunt en stellen hoe dan ook grenzen aan de recreatiemogelijkheden op en om het Roermondsplein.

5 Een ongunstige voorstelling van de verbindingen bij een keuze voor optie B en het uitsluiten van een paviljoen op het uitkijkpunt zonder deugdelijke argumenten

a. Het rapport van Poelmans Reesink stelt (blz. 31) dat de 'programmastrip' (bedoeld is het terrein langs de Oude Kraan aan de noordzijde) een prima connectie heeft met Coehoorn Centraal en strategisch ligt aan de route vanuit de binnenstad richting ArtEZ en Museum Arnhem. Daar voegt het rapport dan opmerkelijk genoeg aan toe: 'Deze mogelijkheid is er niet in optie B.' Volgens ons is deze bewering apert onjuist. Hij wordt in het rapport ook nergens onderbouwd. Uit alle in het rapport opgenomen tekeningen blijkt dat optie B geen enkele belemmering vormt voor de in het rapport genoemde routes van het oosten van de binnenstad naar het museum in het westen.
b. Het uitkijkpunt in het zuidwesten van het Roermondsplein, aldus het rapport van Poelmans Reesink (blz. 23 en 31), zou zich lenen voor het bouwen van een hierboven al genoemd paviljoen met uitzicht op de rivier en de stuwwal richting Oosterbeek. Dat dit uitkijkpunt niet alleen uitzicht biedt op stuwwal en rivier, maar in de eerste plaats op de brede oprit van de Mandelabrug die ervoor ligt, laat het rapport buiten beschouwing. Daar is misschien wat voor te zeggen aangezien het hier gaat om het benadrukken van de toeristische mogelijkheden. Waar niet echt iets voor te zeggen is de bewering (blz. 23) dat het bouwen van een paviljoen op de plaats van het uitkijkpunt in het kader van optie B niet 'relevant' zou zijn. Een argumentatie en onderbouwing voor deze bewering worden niet gegeven. Optie A heeft anders optie B geen verhard pad, maar een 'rododendronvallei' als verbinding tussen Oude Kraan en uitkijkpunt. Is dat een reden om in optie B de bouw van een paviljoen af te doen als irrelevant? In zowel optie A als B kruist het pad of de rododendronvallei de verkeersweg van en naar Oosterbeek en in beide gevallen is dat een even groot of klein obstakel.

6 Suggestief beeldmateriaal

Het rapport van Buro Poelmans Reesink toont met betrekking tot optie A prachtige groene plantsoenen, weelderige struiken en volgroeide, meest bloeiende, bomen zonder een locatie-aanduiding in genoemd plangebied. Was dit laatste wel gebeurd dan waren deze idyllische sfeerbeelden deels verstoord door brugpijlers, wegen en asfalt. Bovendien bloeien rododendrons en bomen een korte periode. Volgens ons wordt hierdoor een vertekend beeld geschetst. Op het Roermondsplein zullen de bomen en de gazons niet sneller en langer groeien en bloeien dan elders. Bovendien, het werd hierboven al aangestipt onder punt 4, geeft het rapport aan dat onder de afritten van de brug, ongeveer 20% van het gebied (onderschrift bij tekening rechtsboven blz. 17), niets zal kunnen groeien (blz. 16).

Ook de op blz. 18 en blz. 19., respectievelijk Ruimtelijk concept – Optie A en Optie B, weergegeven afbeeldingen kunnen niet anders dan subjectief genoemd worden: in optie B oogt alles strak en statisch terwijl optie A speels is uitgewerkt met ovalen in frisse kleuren zonder dat concreet wordt aangegeven wat hier is gedacht. Aangezien Blauwe Golven geen rechthoekig plat plein is, kan deze weergave volgens ons zelfs als een verkeerde voorstelling van zaken worden genoemd.

7 Parkeerplaatsen optie B en de markering

Het aantal door ons bij een keuze voor optie B berekende parkeerplaatsen bedraagt 310 en niet de door de Poelmans Reesink genoemde aantallen tussen 160 en 285 parkeerplaatsen. Het voortdurend goochelen met al dan niet belijnde parkeerplaatsen op verschillende locaties in het plangebied en op meerdere plaatsen in het rapport, werkt verwarrend. Het rapport doet onnodig ingewikkeld over belijning en stelt dat Peter Struycken hiertegen bezwaar zou hebben. Dat is een onjuiste weergave van zaken. Peter Struycken heeft al eerder betoogd dat de parkeerplaatsen eenvoudig en efficiënt gemarkeerd kunnen worden zonder de huidige dikke en detonerende oranje lijnen. Een steen, merk of stip zou voldoende zijn. Struycken pleit ook voor de markering van een deel of alle parkeerplaatsen met een **contactpunt of laadpaal voor elektrisch rijden.** Dit wordt immers de toekomst van parkeren. Bij dit laatste sluiten we ons graag aan.

Al eerder heeft Struycken meerdere mogelijkheden aangegeven om het huidige parkeerterrein van Blauwe Golven via minimale ingrepen beter 'vindbaar' maar vooral meer toegankelijk te maken zodat het vanaf alle kanten bereikbaar is. Hierdoor wordt het totale parkeerareaal beter en efficiënter benut.

8 Vergelijkend overzicht verwarrend en tegenstrijdig

a. In de tabel op blz. 43 waar beide opties worden vergeleken staat bij optie A achter het kopje parkeren 66.00 m2 en om onbegrijpelijke redenen bij optie B 0 m2.
b. Op blz. 17 vermeldt het bijschrift onder de tekening links boven 70.600 m2 als totale oppervlakte van het Roermondsplein. In de tabel op blz. 43 wordt 72.000 m2 vermeld als totale oppervlakte.
c. De vergelijkende tabel op blz. 43 geeft als oppervlakte van het groen in optie A 30.200 m2 en voor optie B 19.700 m2. Dat is een verschil van 10.500 m2. Dat lijkt ons overdreven veel extra. Bij een oppervlak van 1400 m2 voor de waterberging in het centrale gebied zouden die meer dan 10.000 m2 bijeengeschraapt moeten worden van losse stukjes langs en tussen de wegen, in smalle stroken rond de parkeerplaats en aan de randen van de centrale vijver.
d. De vergelijkende tabel herhaalt dat er in optie B geen mogelijkheid is voor een paviljoen op het uitkijkpunt en geen plaats is voor extra waterberging, wat volgens ons in beide gevallen onjuist is en met argumenten hierboven is weerlegd.
e. Nergens in het rapport worden kosten genoemd voor de realisering van optie A en B met uitzondering van blz. 43 waar staat 'In optie B blijft de fontein gehandhaafd en dienen er ook kosten voor het weer in bedrijf nemen en in stand houden van de fontein te worden opgenomen.' Niet alleen is deze zin suggestief maar laat onverlet de veel grotere kosten die gemoeid zijn om hier een waterberging aan te brengen (zie hierboven met name onder punt 3).

Behoud en aanpassing van Blauwe Golven in de Creatieve Corridor niet duurder dan sloop en in het belang van een veelzijdige stad

1 Blauwe Golven is een onlosmakelijk onderdeel van de visuele en culturele veelzijdigheid van de stad

Blauwe Golven werd door Peter Struycken ontworpen om de grootschalige Mandelabrug op een visueel aantrekkelijke wijze te verbinden met de stad. Samen met het station van Ben van Berkel zorgt het omgevingskunstwerk Blauwe Golven voor verbinding, maar ook voor contrast en visuele veelzijdigheid. Rond het Roermondsplein en het station gaat het *andante* van de kleinschalige binnenstad over in een *fortissimo animato*. Een bijdrage aan de veelzijdigheid van de stad is Blauwe Golven ook in een andere zin. Mandelabrug en Roermondsplein zijn onderdeel van een zeer intensief gebruikt verkeersknooppunt. Deze dagelijkse en praktisch gebruikte omgeving is tegelijkertijd een veelzijdig cultureel podium met gevraagde en ongevraagde artistieke bijdragen: het werk van Remy Zaugg aan de brug, de graffiti op de pijlers en de kademuren en de toevoegingen van autonoom opererende kunstenaars elders. Blauwe Golven, het grootste omgevingskunstwerk in Nederland en Europa, is hier een onlosmakelijk onderdeel van. Wij willen deze veelzijdigheid behouden en niet teniet doen door van het Roermondsplein een non-descripte afrit te maken.

2 Blauwe Golven is na veertig jaar nog steeds een optimale oplossing voor het Roermondsplein

Hoewel veelzijdig is het Roermondsplein een omgeving met beperkingen. Ook als men Blauwe Golven sloopt blijven brug en verkeerswegen zorgen voor permanent lawaai en vervuiling. Dàt en het gebrek aan zonlicht onder de afritten maakt van de aanleg van een park een onhaalbare, illusoire zaak. En ook voor een evenemententerrein, wat de plannen voor een zogenaamd park in feite inhouden, is het Roermondsplein een verre van ideale plaats. In het licht bezien van de onontkoombare feiten van lawaai, vervuiling en verkeersdrukte is Blauwe Golven nog altijd een optimale oplossing voor een gecompliceerde situatie: een helder en flexibel ontwerp dat zorgt voor samenhang, beleving, openheid en licht. En daarbij is het ook nog eens praktisch te gebruiken als een in Arnhem broodnodig parkeerterrein.

3 Behoud en aanpassing van Blauwe Golven in de Creatieve Corridor staat vergroening, omgevingsverbetering en de aanleg van nieuwe voorzieningen geenszins in de weg

In het afgelopen jaar zijn de wegen op het Roermondsplein ingrijpend veranderd. Als gevolg daarvan zijn de Blauwe Golven verlegd, weggenomen en elders weer aangeheeld. Dat kan! Ontwerper Peter Struycken zocht en vond een zo flexibel mogelijk ontwerp. Daardoor kan Blauwe Golven nu en in de toekomst aan veranderende omstandigheden worden aangepast. Dat betekent dat vergroening van met name de Oude Kraan zonder enig probleem mogelijk is, net als de aanleg van paviljoens aan de noordzijde, een sportvoorziening aan de oostzijde en fiets- en wandelpaden.

4 Behoud en aanpassing van Blauwe Golven niet duurder dan sloop

Na alle broodjeaapverhalen over Blauwe Golven als veroorzaker van klimaatschade en de vermeende slechte staat van de betonstenen worden we nu geconfronteerd met een zogenaamd nieuw financieel feit. Behoud van Blauwe Golven zou duurder zijn dan sloop. De kostenraming die tot die conclusie komt, is niet van een onafhankelijke instantie. Hij is afkomstig van het nauw bij de gemeente betrokken Buro Poelmans Reesink. De kostenraming komt opmerkelijk genoeg opnieuw aanzetten met het verhaal dat Blauwe Golven een bron van hittestress zou zijn, een bewering die in 2017 werd weerlegd op grond van de hittekaart. Opmerkelijk is ook de kostenpost 'Materiaal' voor het vervangen van alle betonklinkers. De raming gaat ervan uit dat Blauwe Golven in zijn geheel opnieuw moet worden bestraat. Een andere aanzienlijke kostenpost is die voor het herstel van de fontein. Toegelicht met een verwijzing naar een rapport van Royal Haskoning DHV is nog een andere kostenpost voor het 'Water op straat probleem'. Wat dat is, wordt niet echt duidelijk uit de toelichting. En tenslotte zijn daar aanzienlijke posten voor onderhoud en reiniging. Op die wijze komt de raming uit op een bedrag voor behoud van Blauwe Golven tussen de 8,7 en 9,0 miljoen euro tegenover een bedrag tussen de 7,6 en 8,2 miljoen voor sloop en vergroening van het terrein.

Kan behoud niet goedkoper? Volgens ons wel. Buro Poelmans Reesink heeft wat ons betreft de oren laten hangen naar de voorstanders van sloop binnen het Arnhemse ambtenarenapparaat. Om te beginnen hoeven zeker niet alle stenen vervangen te worden. Onderzoek door een deskundige heeft in 2017 uitgewezen dat de stenen van Blauwe Golven in een goede conditie verkeren. Weliswaar zijn op sommige plekken stenen verzakt en door de wegverleggingsoperatie van het afgelopen jaar beschadigd, maar nodig is vervanging hoogstens op bepaalde plaatsen. Dat laatste is een stuk goedkoper dan vervanging van alle betonklinkers waar Buro Poelmans Reesink van uitgaat. Hetzelfde kan gezegd worden over de fontein. Net als Peter Struycken pleiten wij voor een fontein die zuiniger is wat betreft water- en energieverbruik, wat neer zou komen op een aanzienlijk lager bedrag dan begroot door Poelmans Reesink. Onderhoud is volgens ons bij toepassing van een op nanotechniek gebaseerde methode eveneens aanzienlijk goedkoper dan Poelmans Reesink begroot. De kostenraming van Buro Poelmans Reesink gaat kortom uit van aannames waarvan de onomstotelijke feitelijkheid nog moet worden aangetoond. Gezond verstand zegt wat ons betreft dat behoud van Blauwe Golven goedkoper kan dan Buro Poelmans Reesink in de raming doet voorkomen.

5 Blauwe Golven is Arnhems Erfgoed

Waarom spannen we ons in voor behoud en aanpassing van Blauwe Golven? Dat doen we om bovenstaande redenen, maar ook omdat het in dit geval belangrijk cultureel erfgoed betreft. Het tot stand komen van Blauwe Golven in de jaren zeventig was geen incident. In de jaren zeventig zetten Arnhemse wethouders als Terstegge, Bisterbosch en Hekkelman zich in om beeldende kunst een plek te geven in de stad die na een periode van herstel van de oorlogsschade aan de vooravond stond van een reeks stadsuitbreidingen en grote infrastructurele ingrepen zoals de bouw van de Mandelabrug. Wat deze bestuurders dreef waren naoorlogse idealen van vooruitgang en culturele verheffing en het streven om een breed publiek op een laagdrempelige manier kennis te laten maken met toen nieuwe vormen van kunst en kunsttoepassingen. Begrippen als vooruitgang en verheffing spelen tegenwoordig een

andere rol of misschien wel geen enkele rol meer. Maar ooit leverden ze voor Arnhem karakteristieke en voor de tijdsgeest illustratieve gebeurtenissen en objecten op. Ze veranderden de stad. In dat kader te noemen zijn de eerst verguisde, maar nu als een doorbraak beschouwde Sonsbeektentoonstelling van 1971, de beeldengroep van Ubbo Scheffer vóór en de sculptuur van Herman de Vries in het Hoofdbureau van Politie, de boom van Albert Dekkers voor V&D (nu Groningensingel, Arnhem-Zuid), de beelden van Hans Koetsier voor het voormalige Girokantoor (inmiddels deels gesloopt), de Kroonse Wal in de Laar in Arnhem Zuid (nagenoeg verdwenen). het voormalige Expeditieknooppunt aan de Johan de Wittlaan van Bas Maters en werken van kunstenaars als Piet Slegers, Joep Sterman, Wim Korvinus, Jetty Homan en Marius van Beek. Tot de rij van beeldende objecten die de vruchten waren van de toenmalige culturele ambities van Arnhem behoort ook Blauwe Golven. Veel van die objecten zijn inmiddels verdwenen. Als Blauwe Golven – door kenners beschouwd als een van de meest geslaagde artistieke experimenten van de jaren zeventig - wordt gesloopt, raakt Arnhem een deel van zijn geschiedenis en zijn culturele identiteit kwijt. Dat verhoudt zich volgens ons slecht met het Coalitieakkoord 2018-2022. Daarin staat onder het kopje Cultuur en Toerisme: 'Kunst en cultuur verlevendigen de stad en verbinden inwoners met elkaar. Arnhem is Culturele Hoofdstad van het Oosten en heeft een veelzijdig kunst- en cultuuraanbod. Dat willen wij zo houden.' Bij dat streven sluiten we graag aan en daarom doen we een dringend beroep op de gemeenteraadsleden om voor het behoud en de aanpassing van Blauwe Golven te stemmen.

15 november 2018
Peter Nijenhuis, Werkgroep Behoud Blauwe Golven Arnhem
Piet van Dijk, Vereniging Stadsschoon Arnhem
Johanna Jacobs, Werkgroep Monumentale Kunst, Erfgoedvereniging Bond Heemschut